

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาฝรั่งเศสเชิงรุกโดยใช้กระบวนการกลุ่ม

สิริจิตต์ เดชอมรชัย *

คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ประเทศไทย

Active Learning Activities for the French Language with Group

Learning Process

*Sirajit Dejamonchai **

Faculty of Liberal Arts, Thammasat University, Thailand

Article Info

Research Article

Article History:

Received 14 June 2018

Revised 6 December 2018

Accepted 17 January 2019

คำสำคัญ

การเรียนรู้เชิงรุก

กระบวนการกลุ่ม

ภาษาฝรั่งเศสระดับกลาง

กิจกรรมการเรียนรู้ภาษาฝรั่งเศส

Keywords:

Active learning

group learning process

Intermediate French Course

French language learning

activity

บทคัดย่อ

กระบวนการทัศน์ในการจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 ให้ความสำคัญกับการเรียนรู้เชิงรุก ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งที่เรียน มีส่วนร่วมในการเรียนการสอน และเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติ งานวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกโดยใช้กระบวนการกลุ่มในรายวิชาภาษาฝรั่งเศสระดับกลาง 1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2559 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยแผนการจัดการเรียนรู้ แบบสำรวจ เจตคติต่อการเรียนภาษาฝรั่งเศส แบบประเมินพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม โดยผู้เรียนและผู้สอน และแบบบันทึกการเรียนรู้ของผู้เรียน หลังการทดลองใช้แผนการจัดการเรียนรู้พบว่านักศึกษาส่วนใหญ่มีเจตคติต่อการเรียนภาษาฝรั่งเศสในระดับดี มีความเห็นว่าการจัดการเรียนรู้ที่น่าสนใจ เป็นประโยชน์ ได้ฝึกฝนการแก้ปัญหา การทำงานเป็นทีม และการสร้างชิ้นงานร่วมกัน อีกทั้งมีบรรยากาศในการเรียนรู้ที่กระตุ้นให้ผู้เรียนได้แสดงออกและมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างกระตือรือร้น

* Corresponding author

E-mail address: sirajitd@gmail.com

Abstract

The paradigm of learning management in the 21st century emphasizes active learning with a focus on increasing student participation with subjects, the learning process, and to learn from hands-on practice. The objective of the current research was to study the results of managing active learning activities with group learning processes on an Intermediate French Course in semester 1 of academic year 2016. The instruments used for this research included a learning management plan, an attitude questionnaire for French language learning, a group working behavior evaluation form for both students and teacher, and a learning report form for the students. After the implementation of the learning plan, the findings revealed that most students had good attitudes toward French language learning, and they believed that the learning activities were interesting and beneficial. Furthermore, the students believed in the importance of the learning plan in allowing them to practice problem solving skills, to work as a team, and to collaborate on assignments. Also, the plan created a classroom atmosphere that motivated students to enthusiastically express themselves and participate in learning activities.

1. บทนำ

แนวโน้มการจัดการศึกษาในปัจจุบันได้ให้ความสำคัญกับผู้เรียนเป็นหลัก โดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนสามารถปรับตัวเข้ากับสังคมและพร้อมรับความเปลี่ยนแปลง เป็นการเรียนรู้ที่เกิดจากความอยากรู้อยากทำ และอยากเป็นของผู้เรียน เพื่อตอบโจทย์เฉพาะบุคคลเพื่อเติมเต็มความรู้ และทักษะที่จำเป็นที่เอื้อต่อการไปติดต่อต่อยอด เพื่อใช้ประโยชน์ในการดำเนินชีวิตและการทำงานต่อไป ดังนั้นการปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมการเรียนรู้ กระบวนทัศน์การเรียนการสอน และบทบาทของผู้สอนจึงเป็นเรื่องสำคัญอย่างยิ่ง เพราะการเรียนรู้แบบเดิม ๆ ที่เน้นการส่งผ่านความรู้และให้ผู้เรียนเป็นฝ่ายรับข้อมูลความรู้แต่เพียงอย่างเดียวจึงไม่อาจตอบโจทย์ดังกล่าวได้ ดังนั้นแนวคิดในการจัดการเรียนรู้ที่มีการกล่าวถึงอย่างมากในปัจจุบันคือการเรียนรู้เชิงรุก (active learning) ซึ่งมีเป้าหมายหลักในการส่งเสริมและพัฒนาให้ผู้เรียนเป็นผู้เรียนที่ตื่นตัว (active learner) มีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นและกับสิ่งที่เรียนรู้ สามารถลงมือปฏิบัติและแก้ปัญหาได้ มีทักษะการคิดขั้นสูง มีความเป็นอิสระพึ่งพาตนเองได้

การเรียนรู้เชิงรุกเป็นกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือทำกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งการฟัง การพูด การอ่าน การเขียน การอภิปราย และการสะท้อนคิด อีกทั้งส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ และประเมินค่าในสิ่งที่เรียนรู้ไป การเรียนการสอนเชิงรุกยังเป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ เนื่องจากอาศัยหลักคิดที่ว่า การเรียนรู้เกิดจากประสบการณ์ตรงหรือจากการรับรู้ข้อมูลความรู้ที่มีปฏิสัมพันธ์ การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการพัฒนาทักษะต่าง ๆ ดังกล่าวให้แก่ผู้เรียนจึงมิได้มุ่งเน้นที่ผลสัมฤทธิ์ในด้านความรู้เนื้อหาวิชาเท่านั้น แต่ควรให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติและพัฒนาทักษะต่าง ๆ ที่จำเป็นในชีวิตประจำวัน รวมทั้งส่งเสริมการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน เพื่อให้สามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีคุณภาพ อาทิ การพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์ และสรุปเหตุผล ความภาคภูมิใจในตนเอง และความสามารถด้านการติดต่อสื่อสารในที่ม (อุษณีย์ เทพวรชัย, 2543, น. 1)

นักการศึกษาหลายท่าน (พิมพันธ์ เดชะคุปต์ และเพียว ยินดีสุข, 2560, น. 102; อุษณีย์ เทพวรชัย, 2543, น. 38; Prince, 2004, p. 223) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบและวิธีการในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเชิงรุกที่เน้นบทบาทและการมีส่วนร่วมของผู้เรียน ซึ่งครอบคลุมวิธีการจัดการเรียนรู้หลากหลายวิธี อาทิ การเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน (activity-based learning) การเรียนรู้โดยใช้โครงงาน (project-based learning) การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (problem-based learning) อย่างไรก็ตามหัวใจหลักอีกประการหนึ่งของการเรียนการสอนตามแนวคิดการเรียนรู้เชิงรุกคือการใช้กระบวนการกลุ่ม ซึ่งเป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ทำงานรับผิดชอบตามบทบาทหน้าที่ เคารพความคิดเห็นของกลุ่ม และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เพื่อให้งานบรรลุตามเป้าหมาย ซึ่งจะเป็นการเรียนรู้ทั้งทักษะการคิดแก้ปัญหาและทักษะสังคม

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า การเรียนรู้เชิงรุกเอื้อให้เกิดประโยชน์กับผู้เรียนหลายประการ ดังเช่น ส่งเสริมให้ผู้เรียนเห็นข้อเด่นของตน ช่วยให้มีแรงจูงใจต่อการเรียนรู้เพิ่มขึ้น กระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้จากการมีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน (Meyers & Jones, 1993; St-Jean, 2001) อีกทั้งเป็นการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับประสบการณ์ชีวิตของผู้เรียน เชื่อมโยงความรู้เดิมและส่งเสริมความจำในระยะยาว พัฒนาทักษะความคิดระดับสูง ช่วยให้ผู้เรียนได้ร่วมกันอภิปราย สรุป และสร้างองค์ความรู้ เรียนรู้การแก้ปัญหา การวิเคราะห์ สังเคราะห์ ประเมินข้อมูลในสถานการณ์ใหม่ได้ รวมทั้งได้เปิดมุมมองในการแก้ปัญหาที่หลากหลายจากการทำงานกลุ่มร่วมกัน (บุญเลี้ยง ทูมทอง, 2559, น. 86; ปรียา สมพีช, 2559, น. 260)

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกโดยใช้กระบวนการกลุ่ม ซึ่งเป็นกลวิธีการสอนเชิงรุกที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์, 2558, น. 43; พิมพ์ดา กมลศิริธนพงษ์, 2559, น. 24; อุษณีย์ เทพวรชัย, 2543, น. 41) ในการศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลจากการทดลองใช้แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกโดยใช้กระบวนการกลุ่ม ในรายวิชาภาษาฝรั่งเศสระดับกลาง 1 (ผ.201) ซึ่งจัดการเรียนการสอนโดยสาขาวิชาภาษาฝรั่งเศส คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ทั้งนี้จากการตรวจสอบงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า ยังไม่มีงานวิจัยในเรื่องนี้มาก่อน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการศึกษาเกี่ยวกับกลุ่มเป้าหมายที่เรียนภาษาฝรั่งเศสเป็นภาษาต่างประเทศ หนึ่งในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาและวิเคราะห์ผลวิจัยทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เช่น จากการประเมินการทำชิ้นงานต่าง ๆ จากแบบบันทึกการเรียนรู้ของผู้เรียน และแบบประเมินพฤติกรรมผู้เรียน รวมทั้งคำนึงถึงตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับด้านเจตพิสัยและด้านสังคม เช่น เจตคติของผู้เรียนที่มีต่อการเรียนภาษาฝรั่งเศส พฤติกรรมในการทำงานกลุ่ม ผลที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้จะเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนภาษาฝรั่งเศสเชิงรุกที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นผู้ที่มีทักษะทางภาษาและทักษะการคิด รู้จักแก้ปัญหา และรู้จักการทำงานร่วมกับผู้อื่นได้เป็นอย่างดี อันเป็นคุณลักษณะของผู้เรียนตามแนวคิดการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 นี้

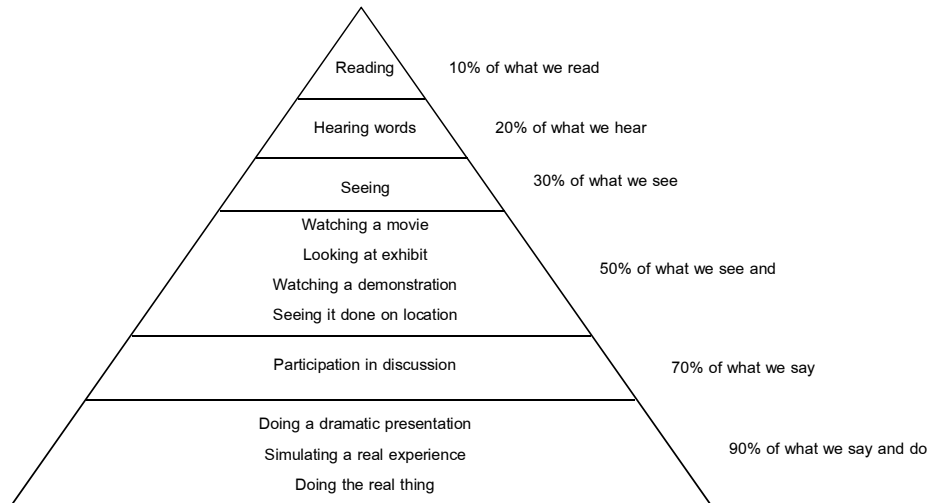
2. ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

2.1 แนวคิดและหลักการเกี่ยวกับการเรียนรู้เชิงรุก

2.1.1 ความหมายของการเรียนรู้เชิงรุก

การเรียนรู้เชิงรุก (active learning) เป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับการเรียนการสอน โดยได้ลงมือปฏิบัติจริงและได้ใช้กระบวนการคิดเกี่ยวกับสิ่งที่ได้กระทำลงไป ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีอิสระ มีส่วนรับผิดชอบในการเรียนรู้ เปลี่ยนบทบาทจากผู้รับความรู้เพียงอย่างเดียว (passive learning) มาเป็นผู้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ ทั้งนี้เพราะหากผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างมีปฏิสัมพันธ์และผ่านการปฏิบัติจริงที่เป็นรูปธรรมจะสามารถเก็บ

ความจำในระบบความจำระยะยาว ทำให้ผลการเรียนรู้อยู่คงอยู่ได้ในปริมาณที่มากกว่าและระยะยาวกว่า ดังที่ Dale (1969) ได้นำเสนอพีระมิดของการเรียนรู้ (cone of learning) ไว้ ดังนี้

แผนภูมิที่ 1 พีระมิดของการเรียนรู้ (cone of learning) ของ Edgar Dale

(ที่มา: <http://www.qscience.com/doi/pdfplus/10.5339/qproc.2015.elc2014.6>)

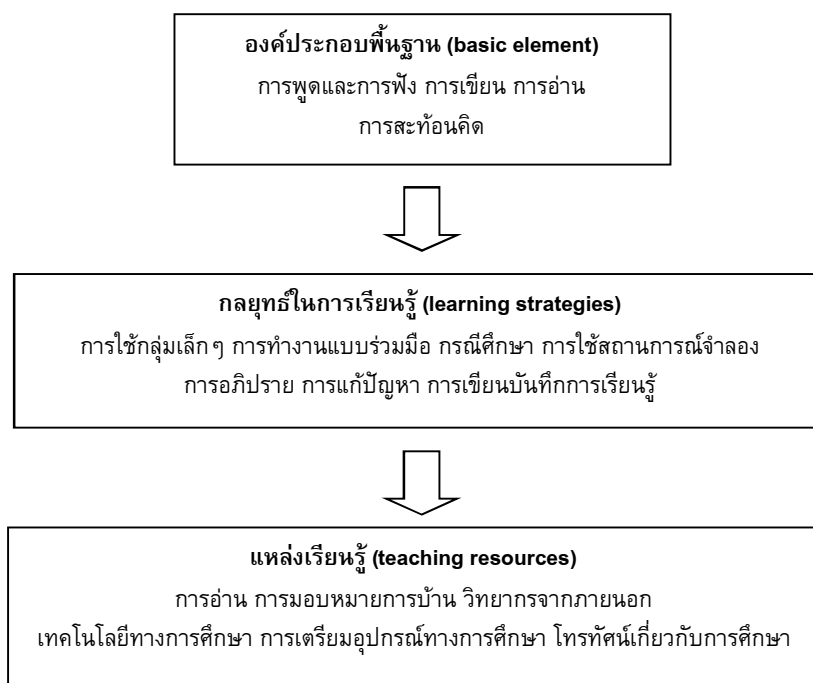
ในเรื่องนี้พิมพันธ์ เตชะคุปต์ และเพียว ยินดีสุข (2560, น. 94) ได้ให้ความหมายว่าการเรียนรู้เชิงรุกเป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ฟัง พูด อ่าน เขียน และแสดงความคิดเห็นขณะลงมือทำกิจกรรม และในขณะเดียวกันผู้เรียนต้องใช้กระบวนการคิด โดยเฉพาะกระบวนการคิดขั้นสูง คือ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการประเมินค่าในสิ่งที่กำลังกระทำ

ในทำนองเดียวกัน สาวิตรี โรจนะสมิต อาร์โนลด์ (2555, น. 4) และ Prince (2004, p. 1) ได้ให้ความหมายที่สอดคล้องกันว่าการเรียนรู้เชิงรุกเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างมีความหมาย เป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมพฤติกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ซึ่งผู้สอนต้องลดบทบาทในการสอนและการให้ข้อมูลความรู้แก่ผู้เรียนโดยตรง แต่ไปเพิ่มกระบวนการและกิจกรรมที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้นในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ให้มากขึ้นและหลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ โดยการพูด การเขียน การอภิปรายกับเพื่อนๆ และการไตร่ตรองความคิด

กล่าวโดยสรุป การเรียนรู้เชิงรุกก็คือกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ทำกิจกรรมต่างๆ อย่างกระตือรือร้น โดยมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งที่เรียนและกับเพื่อนๆ รวมทั้งได้มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ และได้ใช้กระบวนการคิดผ่านการฟัง อ่าน เขียน ตอบคำถาม และอภิปราย

2.1.2 องค์ประกอบของการเรียนรู้เชิงรุก

ในทัศนะของ Meyers and Jones (1993) การเรียนรู้เชิงรุกประกอบไปด้วยองค์ประกอบที่สัมพันธ์กัน 3 องค์ประกอบ ดังแสดงในแผนภูมิที่ 2 ได้แก่ 1) องค์ประกอบพื้นฐาน (basic elements) ได้แก่ การพูดและการฟัง การเขียน การอ่าน และการสะท้อนคิด ถือได้ว่าเป็นองค์ประกอบสำคัญของการเรียนรู้เชิงรุก เป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมทางปัญญา ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้สร้างความเข้าใจ ชักถาม และรวบรวมข้อมูล เพื่อสร้างเป็นความรู้ใหม่ 2) กลยุทธ์ในการเรียนรู้ (learning strategies) เป็นองค์ประกอบที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และประยุกต์ใช้ความรู้ และ 3) แหล่งเรียนรู้ (teaching resources) กลยุทธ์ในการเรียนรู้จะประสบความสำเร็จมากขึ้นถ้าได้มีการใช้แหล่งเรียนรู้หรือองค์ประกอบที่ 3 ควบคู่ไปด้วย

แผนภูมิที่ 2 องค์ประกอบของการเรียนรู้เชิงรุก

โดยสรุปการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเน้นบทบาทของผู้เรียนและกระบวนการเรียนรู้มากกว่าผลที่ได้ โดยส่งเสริมให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง และผ่านทางการเรียนรู้ร่วมกัน นอกจากนี้ยังส่งเสริมให้ผู้เรียนได้มีความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนเอง รวมทั้งประเมิน

ความสำเร็จของตนเองได้ โดยมีผู้สอนเป็นผู้ช่วยจัดสภาพแวดล้อมและสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน

2.1.3 หลักการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

หลักการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (active learning) มีความแตกต่างจากการเรียนรู้ที่ผู้เรียนเป็นฝ่ายรับความรู้ฝ่ายเดียว (passive learning) ในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

ตารางที่ 1

เปรียบเทียบลักษณะสำคัญของการเรียนรู้เชิงรุกกับการเรียนรู้ที่ผู้เรียนเป็นฝ่ายรับความรู้

การเรียนรู้ที่ผู้เรียนเป็นฝ่ายรับความรู้ (passive learning)	การเรียนรู้เชิงรุก (active learning)
- เน้นการถ่ายทอดความรู้จากผู้สอนสู่ผู้เรียน	- ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้อย่างกระตือรือร้นผ่านหลาย ๆ ช่องทาง เช่น การอ่าน อภิปราย เขียน ลงมือกระทำ
- เน้นที่ความรู้ ความจำ ความเข้าใจ มากกว่าความสามารถในการแก้ปัญหา	- เน้นพัฒนาทักษะการคิดระดับสูง อาทิ การแก้ปัญหา การวิเคราะห์ สังเคราะห์ ประเมินผลการนำไปใช้
- ผู้เรียนรับความรู้จากการฟังบรรยายเนื้อหาวิชา โดยไม่ได้มีส่วนร่วมในการเรียน	- ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของผู้เรียนทั้งทางกาย สติปัญญา สังคม และอารมณ์
- เน้นการสอนแบบกลุ่มใหญ่ทั้งชั้นเรียน	- เน้นการทำงานเป็นกลุ่ม ทั้งเป็นคู่ และกลุ่มย่อย โดยใช้กลวิธีกระบวนการกลุ่ม (group processing)
- เน้นที่คะแนนผลสัมฤทธิ์และการแข่งขัน	- เน้นการสร้างปฏิสัมพันธ์ และร่วมมือกันมากกว่าการแข่งขัน
- ผู้สอนรับผิดชอบการเรียนรู้ของผู้เรียน	- ผู้เรียนรับผิดชอบและตรวจสอบการเรียนรู้ของตนเอง
- ผู้สอนเป็นผู้ชี้แนะและจัดเนื้อหาเองทั้งหมด	- ผู้สอนเป็นเพียงผู้ชี้แนะและอำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนเป็นผู้ปฏิบัติด้วยตนเอง
- ผู้สอนมักเป็นผู้วางกฎ กติกา และระเบียบวินัยในการจัดการชั้นเรียน	- เน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ความรับผิดชอบร่วมกัน การมีวินัยในการทำงาน และการแบ่งหน้าที่กัน
- วิธีการเรียนรู้และกิจกรรมค่อนข้างจำกัด	- ใช้วิธีการเรียนรู้ที่หลากหลาย เชื่อว่าความรู้เกิดจากประสบการณ์ การลงมือปฏิบัติ และการสรุปบทวนของผู้เรียน

การเรียนรู้ที่ผู้เรียนเป็นฝ่ายรับความรู้ (passive learning)	การเรียนรู้เชิงรุก (active learning)
- ประเมินผลโดยผู้สอนเป็นหลัก	- จัดให้มีการประเมินผลที่หลากหลาย เช่น การประเมินตนเอง (self-assessment) หรือกลุ่มเพื่อนประเมิน (peer assessment)
- เน้นการรับรู้ของผู้เรียนมากกว่าการรู้จัก หรือการสะท้อนความคิด ซึ่งจะทำให้เสียเวลามาก	- เน้นด้านอภิปัญญา การรู้จักของผู้เรียน และการจัดระบบการเรียนรู้ด้วยตนเอง
- ไม่ได้ให้ความสำคัญกับแหล่งเรียนรู้อื่นๆ ภายนอกห้องเรียน เพราะตำราเป็นแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญ	- ส่งเสริมการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนบูรณาการข้อมูล ข่าวสารต่างๆ ในการสร้างความคิดรวบยอด

ทั้งนี้ในทัศนะของทศนา แคมมณี (2547, น. 120) ผู้สอนควรเข้าใจด้วยว่าการมีส่วนร่วมอย่างตื่นตัว (active participation) นั้น ไม่ได้หมายถึงเฉพาะการมีส่วนร่วมอย่างตื่นตัวทางกาย (physical participation) แต่ยังรวมถึงความกระฉับกระเฉง ทั้งทางด้านสติปัญญา หรือความคิด (intellectual participation) ด้านสังคม (social participation) คือการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น และทางด้านอารมณ์ (emotional participation) คือการเกิดอารมณ์ร่วมในการมีส่วนร่วมในกิจกรรมนั้น ๆ

2.2 แนวคิดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการกลุ่ม

2.2.1 ความหมายและแนวทางการดำเนินงานกลุ่ม

ตามที่กล่าวมาแล้วข้างต้น การเรียนการสอนเชิงรุกมิได้มุ่งพัฒนาเฉพาะความรู้ความสามารถด้านเนื้อหาวิชาเท่านั้น แต่จะต้องพัฒนาให้ผู้เรียนมีความรับผิดชอบในการเรียนรู้และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ ซึ่งเป็นทักษะที่สำคัญต่อการดำรงชีวิตในสังคม (social living skills) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะดังกล่าวนี้จึงต้องอาศัยทักษะกระบวนการกลุ่ม (group process skills) ซึ่งจะเอื้อให้เกิดประโยชน์มากมาย อาทิ ทักษะทางสังคม (social skill) ทักษะในการค้นคว้า (study skill) ทักษะทางปัญญา (intellectual skill) และทักษะการทำงานกลุ่ม (group work skill) (มาลินี บุญยรัตพันธุ์, 2556, น. 53)

นอกจากนี้ พิมพันธ์ เดชะคุปต์ และเพียว ยินดีสุข (2560, น. 106) กล่าวว่ากลุ่มหมายถึงบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปทำงานร่วมกันเพื่อประโยชน์ร่วมกัน โดยมีองค์ประกอบสำคัญคือ หัวหน้า สมาชิกและกระบวนการกลุ่ม องค์ประกอบดังกล่าวจะเกิดประสิทธิผลนั้นต้องมีการสร้างบรรยากาศในการทำงานกลุ่มที่ดีด้วย ในทำนองเดียวกัน บุญเลี้ยง ทุมทอง (2559, น. 304) ได้ให้ความหมายว่ากระบวนการกลุ่มเป็นกระบวนการในการทำงานร่วมกัน โดยมีวัตถุประสงค์

ร่วมกัน และมีการดำเนินงานร่วมกัน โดยผู้นำและสมาชิกต่างทำหน้าที่ของตนอย่างเหมาะสม และมีกระบวนการทำงานที่ดี เพื่อนำกลุ่มไปสู่วัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนรู้กระบวนการทำงานกลุ่มที่ดีจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดทักษะทางสังคมและขยายขอบเขตการเรียนรู้ให้กว้างขึ้น ทั้งนี้มาลินี บุญยรัตพันธุ์ (2556, น. 12) ได้สรุปว่าการดำเนินงานกลุ่มให้ประสบความสำเร็จนั้นขึ้นอยู่กับสมาชิกซึ่งต้องมีความเข้าใจเกี่ยวกับจุดประสงค์ บทบาทของตนภายในกลุ่ม การปฏิบัติตามข้อกำหนดของกลุ่ม และการยอมรับว่าเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม

โดยสรุปการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการกลุ่มให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ ผักผ่อนให้ผู้เรียนมีทักษะในการทำงานกลุ่ม รวมทั้งกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้นในการเรียนรู้และเกิดทักษะทางสังคม

2.2.2 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการกลุ่ม

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในลักษณะนี้จะเน้นที่ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยผู้สอนจะเป็นเพียงผู้สนับสนุนให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง รวมทั้งกระตุ้นให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ สนับสนุนและสร้างเสริมให้ผู้เรียนมีความคิดสร้างสรรค์ เพื่อให้กลุ่มสามารถร่วมกันสร้างหรือทำงานกลุ่มที่มีประสิทธิภาพ

ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ทักษะกระบวนการกลุ่ม ผู้สอนจะต้องทำแผนการจัดการเรียนรู้ โดยต้องตั้งจุดมุ่งหมายทั้งด้านเนื้อหาวิชา และด้านกลุ่มสัมพันธ์ ดังที่ทิศนา ขัมมณี (2545, น. 31-37) ได้นำเสนอขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ไว้ ดังนี้

1. ขั้นนำ คือการเตรียมการให้ผู้เรียนมีความพร้อมในการเรียนรู้
2. ขั้นกิจกรรม คือขั้นที่ให้ผู้เรียนได้ทำกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง เพื่อให้เกิดประสบการณ์ตรง และสามารถนำมาอภิปรายได้
3. ขั้นอภิปราย คือขั้นที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็น ความรู้สึก โดยผู้สอนและผู้เรียนจะร่วมกันอภิปรายเพื่อช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้
4. ขั้นประยุกต์ใช้ คือขั้นที่เกิดจากการที่ผู้เรียนได้อภิปรายและสรุป ผู้สอนจะกระตุ้นให้ผู้เรียนนำเอาสิ่งที่ได้จากการเรียนรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน
5. ขั้นประเมินผล ผู้สอนจะต้องประเมินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ใน 2 ด้าน คือด้านเนื้อหาวิชาและด้านกระบวนการกลุ่ม

ทั้งนี้ในการศึกษาหลายท่าน (ทิศนา ขัมมณี, 2545, น. 199; อารณ ใจเที่ยง, 2546, น. 152; Chamberland, Lavoie, & Marquis, 1995, p. 106) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการจัดการเรียนรู้โดยใช้ทักษะกระบวนการกลุ่มว่าช่วยให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นได้ เพราะเป็นการเรียนรู้จากประสบการณ์จริงและจากการปฏิบัติ นอกจากนี้การมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกับผู้อื่นทำให้การเรียนรู้เต็มไปด้วยความสนุกสนานมีชีวิตชีวา สามารถฝึกทักษะการทำงาน

ร่วมกับผู้อื่นและการแก้ปัญหาร่วมกัน อีกทั้งฝึกความเป็นผู้นำและผู้ตาม ความสามัคคี และฝึกความเป็นประชาธิปไตย การใช้กิจกรรมกลุ่มจะช่วยกระตุ้นให้เกิดกำลังใจแก่ผู้เรียน แม้ว่าจะเป็นผู้เรียนที่เรียนอ่อนก็ตาม เพราะกลุ่มจะเปิดโอกาสให้สมาชิกได้แสดงออก

กล่าวโดยสรุปการเรียนการสอนโดยใช้กระบวนการกลุ่มมุ่งเน้นให้ผู้เรียนรู้จักทำงานเป็นทีม ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน โดยมุ่งผลของการทำงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของกลุ่มเป็นหลัก ดังนั้นสมาชิกในกลุ่มทุกคนจะต้องร่วมกันทำงานอย่างกระตือรือร้น และช่วยเหลือเพื่อนในกลุ่มให้ใช้ความสามารถตามศักยภาพของตนเองด้วย ซึ่งเป็นลักษณะสำคัญอย่างหนึ่งของหลักการจัดการเรียนรู้เชิงรุกนั่นเอง

3. ข้อมูลและวิธีการวิจัย

3.1 กลุ่มเป้าหมาย งานวิจัยครั้งนี้เป็นแบบกึ่งทดลอง (quasi-experiment) โดยมีกลุ่มเป้าหมายที่เลือกมาแบบเจาะจง เป็น group-class ได้แก่ นักศึกษาที่เรียนรายวิชา ฝ. 201 ภาษาฝรั่งเศสระดับกลาง 1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2559 จำนวน 1 กลุ่ม (section) รวมทั้งสิ้น 24 คน

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

1. แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ใช้ระยะเวลาทั้งสิ้น 1 ภาคการศึกษา หรือ 16 สัปดาห์ มุ่งเน้นการพัฒนาทักษะทางภาษาควบคู่ทักษะการเรียนรู้เชิงรุก ผ่านการทำชิ้นงานต่าง ๆ ที่เน้นทักษะกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ อาทิ การทำโครงงานกลุ่ม ในการประเมินผลงานเป็นการประเมินโดยตนเอง (self-evaluation) และการประเมินโดยเพื่อน (peer evaluation) เมื่อจบกิจกรรมในแต่ละหน่วย/ชิ้นงาน ผู้เรียนต้องทำแบบบันทึกการเรียนรู้ด้วย

2. แบบสำรวจเจตคติที่มีต่อการเรียนภาษาฝรั่งเศส ใช้เทคนิคของ Likert ประกอบด้วยการวัดองค์ประกอบ 3 ด้าน ได้แก่ ความเชื่อ (cognitive component – belief) ความรู้สึก (affective component – feeling) และพฤติกรรมปฏิบัติ (conative component – action) รวมทั้งสิ้น 28 ข้อ ระดับความคิดเห็น/ระดับความรู้สึก 5 ตัวเลือก ได้แก่ มากที่สุด มาก ไม่แน่ใจ น้อย น้อยที่สุด โดยมีข้อความที่เป็นเชิงบวก (positive) รวม 16 ข้อ และเชิงลบ (negative) รวม 12 ข้อ

3. แบบบันทึกการเรียนรู้ เป็นแบบปลายเปิด โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้เรียนได้ทบทวน ตรวจสอบ และประเมินการเรียนรู้ของตน รวมทั้งบรรยายภาคการเรียนการสอน และการทำกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งนักศึกษาจะต้องทำแบบบันทึกการเรียนรู้หลังจากเรียนจบแต่ละบท และหลังจากทำชิ้นงานต่าง ๆ ที่ได้รับมอบหมายเสร็จสิ้น

4. แบบประเมินพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม เป็นการประเมินใน 2 ลักษณะ ได้แก่
1) การสังเกตและประเมินพฤติกรรมโดยผู้สอน กล่าวคือผู้วิจัยเป็นผู้สังเกตและบันทึกพฤติกรรม

การทำงานกลุ่มของผู้เรียน ได้แก่ ความรับผิดชอบต่อส่วนรวม การมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น การวางแผนงาน/การบริหารเวลา การให้ความช่วยเหลือเพื่อน และการประนีประนอมความขัดแย้ง 2) การประเมินพฤติกรรมการแสดงบทบาทหน้าที่ภายในกลุ่ม โดยผู้เรียนประเมินตนเองในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้ การมีส่วนร่วมในกลุ่ม การอธิบายงานให้เพื่อนฟัง การสรุปประเด็น การสรุปความคิดเห็นของเพื่อน การให้ความช่วยเหลือเพื่อน การรับฟังความคิดเห็นของเพื่อน และการให้แนวทางแก่เพื่อน

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล แบ่งเป็น 3 ระยะ ได้แก่

ระยะที่ 1 ออกแบบและเขียนแผนจัดกิจกรรมการเรียนรู้

- สืบหาหัวข้อเนื้อหา เพื่อทำการออกแบบชิ้นงานต่าง ๆ ที่เน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติเอง โดยใช้แหล่งการเรียนรู้อย่างหลากหลาย และต้องมีการจัดการข้อมูลต่าง ๆ เหล่านั้นเพื่อมาจัดกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งกิจกรรมเดี่ยว กิจกรรมคู่ กิจกรรมกลุ่มย่อย ดังเช่น การแต่งบทพากย์ ภาพยนตร์ การจัดทำโปสเตอร์ การจัดทำ clip-vidéo เป็นต้น

- วิเคราะห์ชิ้นงานที่จะมอบหมายให้ผู้เรียนทำ โดยคำนึงถึงทักษะต่าง ๆ ที่จำเป็นในการทำชิ้นงาน ลักษณะและประเภทของงาน รูปแบบการมอบหมายงานที่เน้นกระบวนการกลุ่ม และคุณลักษณะที่เอื้อให้งานประสบความสำเร็จ

- เขียนแผนการจัดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ และปรับแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ

ระยะที่ 2 ทดลองใช้แผนการจัดการเรียนรู้

- แนะนำวัตถุประสงค์ กิจกรรมการเรียนการสอน แหล่งการเรียนรู้ต่าง ๆ

- ดำเนินการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยใช้กระบวนการกลุ่ม เป็นเวลา 1 ภาคเรียน (1/2559) หรือ 16 สัปดาห์ ทั้งนี้ผู้เรียนจะได้ฝึกทักษะการทำงานกลุ่ม อาทิ การฝึกวางแผน การเป็นผู้นำ การอภิปราย และการแสดงความคิดเห็น ผู้สอนมีบทบาทเป็นเพียงผู้ให้คำแนะนำและช่วยอำนวยความสะดวกให้เท่านั้น

- ในระหว่างดำเนินการเรียนการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้นั้น ผู้วิจัยได้จัดบันทึกหลังสอน ประเมินพฤติกรรมการเรียนรู้ และพฤติกรรมการแสดงบทบาทในการทำกิจกรรมกลุ่มของผู้เรียน ในขณะเดียวกันได้ให้ผู้เรียนบันทึกและประเมินพฤติกรรมการทำงานภายในกลุ่มของตนเองด้วย

- ผู้วิจัยได้ให้ผู้เรียนจดบันทึกการเรียนรู้ของตนเองหลังจบการเรียนในแต่ละหน่วย เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงคุณภาพเพิ่มเติม

ระยะที่ 3 หลังการจัดการเรียนการสอน

- ให้นักศึกษาทำแบบสำรวจเจตคติที่มีต่อการเรียนภาษาฝรั่งเศส ใช้เวลาประมาณ 1 ชั่วโมง

- ผู้วิจัยประเมินพฤติกรรมการทำงานกลุ่มของผู้เรียนจากการประเมินตนเองและจากผู้สอน รวมทั้งจากการสังเคราะห์แบบบันทึกการเรียนรู้ของผู้เรียน

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้นำข้อมูลทั้งหมดที่เก็บรวบรวมได้มาทำการวิเคราะห์ โดย 1) วิเคราะห์ผลที่ได้จากแบบประเมินพฤติกรรมการทำงานกลุ่มและแบบบันทึกการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยการแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ และการสังเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา 2) วิเคราะห์ผลที่ได้จากการสำรวจเจตคติที่มีต่อการเรียนภาษาฝรั่งเศสของผู้เรียน โดยการคำนวณค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4. ผลการวิจัย

ผลจากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 24 คน เป็นเพศหญิงจำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 75.0 เป็นเพศชาย 6 คน คิดเป็นร้อยละ 25.0 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นนักศึกษาที่กำลังศึกษาวิชาเอกภาษาฝรั่งเศส จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 87.5 และสาขาวิชารัฐศาสตร์การระหว่างประเทศ จำนวน 2 คน และสาขาวิชาปรัชญา จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 8.3 และ 4.16 ตามลำดับ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสามารถสรุปได้ ดังนี้

4.1 ผลสำรวจเจตคติของนักศึกษาที่มีต่อการเรียนภาษาฝรั่งเศส

ผลการสำรวจเจตคติของนักศึกษาที่มีต่อการเรียนภาษาฝรั่งเศสหลังการจัดการเรียนการสอน ดังปรากฏผลในตารางที่ 2 พบว่าคะแนนเฉลี่ยเจตคติในภาพรวมของนักศึกษาที่มีต่อการเรียนภาษาฝรั่งเศสหลังสิ้นสุดการเรียนวิชา ฝ. 201 เท่ากับ 3.65 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.41 ซึ่งอยู่ในระดับดี และในรายข้อทั้งหมด พบว่าคะแนนเฉลี่ยเจตคติของนักศึกษาที่มีต่อการเรียนภาษาฝรั่งเศสอยู่ในระดับปานกลางถึงดีมาก โดยข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยเจตคติของนักศึกษาที่มีต่อการเรียนภาษาฝรั่งเศสสูงสุด คือข้อ 14 ข้าพเจ้าอยากเรียนภาษาฝรั่งเศสให้เก่ง มีคะแนนเฉลี่ย เจตคติเท่ากับ 4.88 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.34 ส่วนข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยเจตคติของนักศึกษาที่มีต่อการเรียนภาษาฝรั่งเศสต่ำสุด คือข้อ 19 เมื่ออยู่นอกห้องเรียน ข้าพเจ้าชอบคุยมากกว่าทบทวนบทเรียนฝรั่งเศส มีคะแนนเฉลี่ยเจตคติเท่ากับ 2.71 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.96

ตารางที่ 2

คะแนนเฉลี่ยเจตคติของนักศึกษาที่มีต่อการเรียนภาษาฝรั่งเศสหลังการเรียนการสอน

ข้อความ	คะแนน	
	mean	s.d.
1. การเรียนภาษาฝรั่งเศสเป็นเป้าหมายสำคัญของข้าพเจ้า	4.08	0.65
2. การพูดภาษาฝรั่งเศสได้ทำให้ข้าพเจ้าอยากไปเที่ยวประเทศฝรั่งเศส	4.54	0.72
3. ภาษาฝรั่งเศสเป็นภาษาที่ยาก	3.79	1.47
4. ภาษาฝรั่งเศสเป็นภาษาหนึ่งที่น่าสนใจ	4.63	0.58
5. ข้าพเจ้าชอบฟังเพลงภาษาฝรั่งเศส	3.21	1.10
6. ข้าพเจ้าคิดว่าเราควรส่งเสริมให้เรียนภาษาต่างประเทศอื่น ๆ ที่ไม่ใช่ภาษาฝรั่งเศส	2.92	0.97
7. เมื่อถึงชั่วโมงเรียนภาษาฝรั่งเศส ข้าพเจ้าจะรีบมาเรียน	3.88	0.74
8. ข้าพเจ้าตั้งใจฟังคำอธิบายของอาจารย์ที่สอนภาษาฝรั่งเศส	4.33	0.64
9. ข้าพเจ้ามักจะแอบคุยกันในชั่วโมงภาษาฝรั่งเศส	3.13	0.85
10. ข้าพเจ้าไม่ประมาทที่จะพูดภาษาฝรั่งเศสต่อหน้าผู้อื่น	3.38	0.92
11. ข้าพเจ้ารู้สึกสนุกสนานเมื่อได้เรียนภาษาฝรั่งเศส	3.83	0.64
12. ข้าพเจ้ารู้สึกไม่มั่นใจที่จะต้องพูดภาษาฝรั่งเศสกับเพื่อน ๆ	3.38	1.10
13. การเรียนภาษาฝรั่งเศสเป็นเรื่องที่น่าเบื่อหน่ายสำหรับข้าพเจ้า	3.79	0.51
14. ข้าพเจ้าอยากเรียนภาษาฝรั่งเศสให้เก่ง	4.88	0.34
15. การเรียนรู้คำศัพท์ใหม่ ๆ ในภาษาฝรั่งเศสเป็นเรื่องยุ่งยาก	3.21	1.02
16. ข้าพเจ้ามีความถนัดในการเรียนภาษาฝรั่งเศส	3.46	0.72
17. ข้าพเจ้าไม่กล้าพูดภาษาฝรั่งเศสเพราะกลัวพูดผิด	3.13	1.03
18. ถ้ามีโอกาสข้าพเจ้าจะเลือกเรียนภาษาอื่นที่ไม่ใช่ภาษาฝรั่งเศส	3.25	0.94
19. เมื่ออยู่นอกห้องเรียน ข้าพเจ้าชอบคุยมากกว่าทบทวนบทเรียนฝรั่งเศส	2.71	0.96
20. เมื่อเรียนภาษาฝรั่งเศสไม่เข้าใจ ข้าพเจ้าจะรู้สึกท้อแท้	3.33	1.20
21. เวลาอาจารย์มอบหมายงานที่เป็นภาษาฝรั่งเศส ข้าพเจ้าจะรีบทำทันที	3.50	0.83
22. การมาเรียนภาษาฝรั่งเศสเป็นสิ่งที่คุ้มค่ากับเวลาที่เสียไป	4.04	0.75
23. ข้าพเจ้าชอบดูเว็บไซต์ที่เกี่ยวข้องกับประเทศฝรั่งเศส	3.29	1.12
24. ข้าพเจ้ารู้สึกดีใจที่อาจารย์ยังดเรียนภาษาฝรั่งเศส	3.08	0.93
25. ข้าพเจ้ารู้สึกว่าการเรียนภาษาฝรั่งเศสเป็นสิ่งที่มิประโยชน์ สามารถนำความรู้ไปใช้ได้	4.33	0.82
26. ถ้าเพื่อนชวนให้เรียนภาษาฝรั่งเศสต่ออีก ข้าพเจ้าจะตอบรับทันที	3.92	0.97
27. ข้าพเจ้าตั้งใจมาเรียนภาษาฝรั่งเศสทุกครั้ง	4.04	0.81
28. เวลาเรียนภาษาฝรั่งเศสข้าพเจ้าอยากให้หมดชั่วโมงเร็ว ๆ	3.08	0.78
เจตคติภาพรวม	3.65	0.41

(หมายเหตุ: คะแนนเฉลี่ย 4.21-5.00 = ดีมาก; 3.41-4.20 = ดี; 2.61-3.40 = ปานกลาง; 1.81-2.60 = ต่ำ; 1.00-1.80 = ต่ำมาก)

4.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม

แผนการจัดการเรียนรู้ในการวิจัยครั้งนี้ได้มีการออกแบบกิจกรรมให้นักศึกษาทำร่วมกันเป็นกลุ่ม สมาชิกมีการเลือกหัวหน้ากลุ่มหรือผู้ประสานงานกลุ่มและมีการมอบหมายหน้าที่กันเองภายในกลุ่ม จากการสังเกตและบันทึกพฤติกรรมกรรมการแสดงบทบาทหน้าที่ภายในกลุ่มปรากฏผลว่าพฤติกรรมของนักศึกษาส่วนใหญ่อยู่ในขั้นปฏิบัติได้ดี โดยที่ผู้วิจัยไม่ต้องกระตุ้นหรือตักเตือนให้แสดงพฤติกรรม ได้แก่ ประเด็นเกี่ยวกับการอธิบายงานให้เพื่อนฟัง การสอบถามความคิดเห็น การสรุปประเด็น และการประนีประนอมความขัดแย้ง อย่างไรก็ตามผู้วิจัยได้สังเกตว่าในระยะแรกของการจัดการเรียนการสอนนั้น นักศึกษาที่มีผลการเรียนดีมักจะได้รับมอบหมายให้เป็นผู้อธิบายงานให้เพื่อนฟัง รวมทั้งเป็นผู้สอบถามความคิดเห็นจากเพื่อน ๆ ในกลุ่ม และจะเป็นผู้สรุปประเด็นอยู่เสมอ ซึ่งก็สามารถแสดงบทบาทได้เป็นอย่างดีทุกกลุ่ม ในระยะหลังได้มีการให้โอกาสเพื่อน ๆ สมาชิกผู้อื่นได้แสดงบทบาทเหล่านั้นบ้าง ซึ่งก็อยู่ในบรรยากาศของการยอมรับซึ่งกันและกัน โดยภาพรวมไม่มีการขัดแย้งกันภายในกลุ่ม จากการสังเกตพบว่าหากมีข้อคิดเห็นที่ไม่ตรงกันบ้างก็จะมีสมาชิกในกลุ่มแสดงบทบาทเป็นผู้ประนีประนอมความขัดแย้งด้วยความเป็นมิตร นอกจากนี้พบว่านักศึกษาส่วนใหญ่มีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นเป็นอย่างดี ทั้งกับเพื่อนสมาชิกในกลุ่ม เพื่อนในห้อง และกับผู้สอน

ในทำนองเดียวกันผลจากแบบบันทึกแสดงพฤติกรรมการทำงานกลุ่มพบว่าพฤติกรรมของนักศึกษาส่วนใหญ่อยู่ในขั้นปฏิบัติได้ดีในประเด็นเกี่ยวกับการตรวจสอบความเข้าใจของเพื่อนภายในกลุ่ม การวางแผนเตรียมการนำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียน รวมทั้งการอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และการให้กำลังใจและชมเชยซึ่งกันและกัน ในประเด็นนี้พบว่านักศึกษาได้มีการให้กำลังใจและชมเชยซึ่งกันและกันอยู่เสมอ ไม่เพียงแต่ภายในกลุ่มของตนเองเท่านั้น แต่ยังมีการชมเชยและให้กำลังใจกันในระหว่างกลุ่มด้วย ซึ่งเป็นภาพของบรรยากาศการเรียนที่อบอุ่น มีความเป็นมิตร สนุกสนาน และเป็นกันเอง

4.3 ผลการสังเคราะห์แบบบันทึกการเรียนรู้ของนักศึกษา

ผลจากการสังเคราะห์แบบบันทึกการเรียนรู้ของผู้เรียนพบว่าผู้เรียนส่วนใหญ่บันทึกว่าตนได้เรียนรู้ภาษาฝรั่งเศสจากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และเติมเต็มกันกับเพื่อน ๆ ในการทำงานกลุ่ม รู้สึกภาคภูมิใจในบทบาทของตนที่มีต่อกลุ่ม ได้แสดงความสามารถของตน ขณะเดียวกันก็ได้เรียนรู้จากเพื่อน ๆ อย่างหลากหลาย อาทิ การแก้ปัญหาเฉพาะหน้า การบริหารเวลา นอกจากนี้ผู้เรียนยังเห็นว่าบรรยากาศในการเรียนรู้สนุกสนาน ไม่เคร่งเครียด ได้ทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อน ๆ และรู้สึกกระตือรือร้นในการเรียนมากขึ้น

5. สรุปและอภิปรายผล

ผลการวิจัยเพื่อศึกษาผลของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกโดยใช้กระบวนการกลุ่ม ในครั้งนี้สามารถอภิปรายผลในประเด็นหลักได้ ดังนี้

1) ผลการศึกษาจากแบบประเมินพฤติกรรมการทำงานกลุ่มและแบบบันทึกการเรียนรู้ มีความสอดคล้องในทิศทางเดียวกัน โดยพบว่านักศึกษาส่วนใหญ่ได้เรียนรู้การวางแผนงานในการทำงานกลุ่ม เรียนรู้วิธีการแก้ปัญหาที่หลากหลายจากเพื่อน ได้มีโอกาสแสดงบทบาทของตนเองในการช่วยเหลือกลุ่ม เป็นต้น ทั้งนี้อาจเนื่องจากการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ในครั้งนี้ผู้วิจัยได้พยายามส่งเสริมให้ผู้เรียนมีการวางแผน และการตรวจสอบการเรียนรู้จากการทำชิ้นงาน/กิจกรรมที่หลากหลาย ทั้งกิจกรรมเดี่ยว กิจกรรมคู่ และกิจกรรมกลุ่ม โดยให้ผู้เรียนได้จัดกลุ่มทำงานในหลายลักษณะ อาทิ ทำงานกับเพื่อนสนิท บางกิจกรรมเป็นการคละกลุ่มตามระดับความสามารถในการใช้ภาษาฝรั่งเศส หรือบางครั้งเป็นการคละกลุ่มโดยการสุ่ม ซึ่งสอดคล้องกับการสังเกตพฤติกรรมของผู้เรียนที่พบว่านักศึกษามีความกระตือรือร้นและสนุกในการทำงานร่วมกัน ได้เรียนรู้ช่วยเหลือกัน เพื่อนที่เก่งกว่าได้อธิบายให้เพื่อนที่เรียนอ่อนกว่าฟังและช่วยสรุปประเด็น เป็นต้น

2) ในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้การสอนนั้น ผู้วิจัยได้คำนึงถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลต่อการเรียนรู้ ดังที่ Ames (1990, p. 420) ได้เสนอแนะไว้ว่าควรให้ผู้เรียนเข้าใจธรรมชาติของงานที่ได้รับมอบหมาย เน้นความเป็นอิสระในการทำงาน (autonomy) ให้โอกาสผู้เรียนได้เป็นผู้นำกิจกรรม กระตุ้นให้ผู้เรียนมีความคิดริเริ่ม เพื่อให้ได้เรียนรู้การแก้ปัญหาและการประเมินสถานการณ์ โดยผู้เรียนจะทราบถึงความคาดหวังของผู้สอนด้วยเพื่อให้สามารถวางแผนและทำงานให้สามารถสำเร็จลุล่วงได้

3) ผลจากการสำรวจเจตคติของนักศึกษาที่มีต่อการเรียนรายวิชา ฝ.201 ภาษาฝรั่งเศส ระดับกลาง 2 พบว่านักศึกษาส่วนใหญ่มีเจตคติอยู่ในระดับดี โดยเฉพาะประเด็นข้าพเจ้าอยากเรียนภาษาฝรั่งเศสให้เก่ง (ตารางที่ 2) ผลการศึกษาดังกล่าวอาจสะท้อนได้ว่านักศึกษาส่วนใหญ่มีแรงจูงใจ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของตนเอง ดังที่นักการศึกษา (ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์, 2558, น. 9; Meyers & Jones, 1993, p. 33) กล่าวว่าแรงจูงใจของผู้เรียนจะส่งผลต่อการกำกับดูแล และจัดการการเรียนรู้ของตนเองด้วย

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ข้อเสนอแนะในการนำไปปฏิบัติ

1. การมอบหมายงานต่างๆ ควรให้ผู้เรียนได้มีโอกาสในการเลือกงานตามความสนใจ และควรมอบหมายงานที่สอดคล้องกับชีวิตประจำวันของผู้เรียนให้มากที่สุด เพื่อให้ผู้เรียนเห็นประโยชน์และคุณค่าของงานนั้นๆ ที่ได้รับมอบหมาย ควรเป็นงานที่ท้าทายความสามารถของ

ผู้เรียน ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ประมวลและสังเคราะห์สิ่งที่ได้เรียนรู้มา และได้ใช้ทักษะการคิดและการแก้ปัญหา รวมทั้งส่งเสริมให้ผู้เรียนได้แสดงความรู้ ความสามารถของตน เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนให้ตื่นตัวในการเรียนรู้ของตน (active learner) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนาคุณลักษณะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ที่ต้องสนับสนุนและส่งเสริมผู้เรียนให้เป็นนักเรียนรู้ (learner) เป็นผู้นำ (leader) เป็นนักแก้ปัญหา (problem solver) ตลอดจนเป็นนวัตกรรม (innovator) ที่สามารถสร้างความรู้เอง (พิมพันธ์ เดชะคุปต์ และเพียว ยินดีสุข, 2557, น. 6; Tudor, 1996, pp. 100-101)

2. ในการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการกลุ่มนั้น ควรมีการออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนให้หลากหลายรูปแบบ เพื่อให้เอื้อต่อการพัฒนาทักษะต่าง ๆ ที่ผู้สอนเห็นว่าจำเป็นต้องให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนและพัฒนา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาทักษะทางสังคม เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้การอยู่ร่วมกัน การปรับตัวเข้าหากัน รับฟังและยอมรับซึ่งและกัน และสามารถปรับตัวเข้ากับการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ได้

3. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเชิงรุกที่จะบรรลุผลได้อย่างดีนั้น ผู้สอนควรสร้างแรงจูงใจและสร้างบรรยากาศในการเรียนให้ผู้เรียนเรียนแล้วสนุก ควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีอิสระทางความคิด การแสดงออก และการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น ส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วมระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียน และผู้เรียนกับผู้สอน ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนทุกคนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมมากขึ้น และมีความกระตือรือร้นมากขึ้น อันจะส่งผลให้เกิดความสนใจในสิ่งที่เรียนรู้ได้มากขึ้นเช่นกัน ดังนั้นผู้สอนควรต้องคำนึงถึงเทคนิคการควบคุมชั้นเรียน การสร้างบรรยากาศการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ รวมทั้งปัจจัยทางด้านเจตพิสัยและความแตกต่างทางด้านบุคคลด้วย (ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์, 2558, น. 46; Tudor, 1996, pp. 200-201)

4. การจัดการเรียนการสอนเชิงรุกให้มีประสิทธิภาพนั้น ผู้สอนจะต้องคำนึงถึงบทบาทของตนในการจัดการเรียนการสอนด้วย (Laverigne, 1996, p. 29; Richards & Rodgers, 1994, pp. 235-236) เช่น ควรเป็นผู้อำนวยความสะดวกให้แก่ผู้เรียน (teacher as a facilitator) เป็นผู้ให้คำปรึกษา (counselor) เป็นผู้ช่วยให้ข้อมูลและเป็นแหล่งเรียนรู้ให้ผู้เรียน (personne-ressource) รวมทั้งส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้แบบร่วมมือ (collaborative work) และการสอนแบบเน้นการมีปฏิสัมพันธ์ (interactive modes of instruction) เพื่อพัฒนาทักษะสังคม (social skill) แก่ผู้เรียน

6.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1) เพื่อให้การสรุปผลการศึกษามีข้อสรุปที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้น ในการวิจัยครั้งต่อไปอาจเพิ่มเติมการวัดคุณลักษณะอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น แบบวัดทักษะสังคม เพื่อให้ได้ผลสรุปที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้น

2) ควรมีการทำวิจัยเกี่ยวกับการใช้กระบวนการกลุ่มเป็นฐานความคิดในรายวิชาอื่น ๆ ที่เป็นรายวิชาที่เน้นเนื้อหา (content-subject) และการพัฒนาทักษะควบคู่กันไป เช่น รายวิชา ฝรั่งเศสปัจจุบัน รายวิชาประวัติศาสตร์ฝรั่งเศส ซึ่งผลจากการวิจัยอาจทำให้ได้ข้อมูลที่น่าสนใจในการเปรียบเทียบผลการวิจัยกับการศึกษารังนี้

3) ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคการเรียนรู้แบบร่วมมือ (cooperative learning) ในรูปแบบต่างๆ เพื่อให้ได้แนวทางการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่หลากหลายมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง/References

- ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. (2558). *ศิลปะการสอนเพื่อผู้เรียนในศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ: บริษัทวีพรินท์ (1991).
- ทิศนา ขัมมณี. (2545). *กลุ่มสัมพันธ์เพื่อการทำงานและการจัดการเรียนการสอน*. กรุงเทพฯ: นิชนเอดเวอร์ไทซิง กรุ๊ป.
- _____. (2547). *ศาสตร์การสอนองค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุญเลี้ยง ทูมทอง. (2559). *ทฤษฎีและการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้*. กรุงเทพฯ: ทริปปี้ล เอ็ดดูเคชั่น.
- ปรียา สมพีช. (2559). *การจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนด้วยกรณีศึกษา*. วารสารวิจัยราชภัฏพระนคร สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 11(2), 260-270.
- พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์, และเพียว ยินดีสุข. (2557). *การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- _____. (2560). *ทักษะ 7C ของครู 4.0*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พิมพ์ลดา กมลศิริพงษ์. (2559). *การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ผลการเรียนรู้ ทักษะ และเจตคติการทำงานกลุ่มของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท)*. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- มาลินี บุญยรัตพันธุ์. (2556). *การจัดกิจกรรมกลุ่มในโรงเรียน*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สาวิตรี โรจนะสมิต อาร์โนลด์. (2555). *การจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการเรียนเชิงรุก (Active Learning) เพื่อพัฒนาพฤติกรรมการเรียนรู้และแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร*. กรุงเทพฯ: วิทยาลัยการฝึกหัดครูมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.

- อาภรณ์ ใจเที่ยง. (2546). *หลักการสอน*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.
- อุษณีย์ เทพวรชัย. (2543). *การเรียนรู้การสอนเชิงรุก*. กรุงเทพฯ: บริษัท มายด์ พับลิชชิ่ง.
- Ames, C. (1990). Motivation: What teachers need to know. *Teachers College Record*, 91, 409-421.
- Chamberland, G., Lavoie, L., & Marquis, D. (1995). *20 formules pédagogiques*. Sainte-Foy: Presses de l'Université du Québec.
- Dale, E. (1969). *Audio-Visual Materials of Instruction*. Chicago: University of Chicago Press.
- Lavergne, N. (1996). L'apprentissage coopératif. *Québec Français*, 103, 26-29.
- Meyers, C., & Jones, T. B. (1993). *Promoting active learning. Strategies for the College classroom*. San Francisco: Jossey-Bass.
- Prince, M. (2004). Does active learning work? A review of the research. *Journal of Engineering Education*, 93(3), 223-231.
- Richards, J. C., & Rodgers, T. (1994). *The language teaching matrix*. Cambridge: Cambridge University Press.
- St-Jean, M. (2001). L'apprentissage actif. Comment des professeurs engagent leurs étudiants dans un apprentissage actif. *Bulletin CÉEFES, Université de Montréal*, 4, 1-2.
- Tudor, I. (1996). *Learner-centredness as language education*. Cambridge: Cambridge University Press.

ภาคผนวก ก

แบบประเมินพฤติกรรมการแสดงบทบาทหน้าที่ภายในกลุ่ม
(สำหรับผู้สอน)

กลุ่มที่

คนที่	อธิบายงาน ให้เพื่อนฟัง		สอบถาม ความคิดเห็น		หมวด/สรุปประเด็น		ประเมินประណอม ความขัดแย้ง	
	ปฏิบัติ ได้ดี	ต้อง ปรับปรุง	ปฏิบัติ ได้ดี	ต้อง ปรับปรุง	ปฏิบัติ ได้ดี	ต้อง ปรับปรุง	ปฏิบัติ ได้ดี	ต้อง ปรับปรุง
1								
2								
3								
4								
5								

ข้อสังเกตอื่น ๆ

.....

.....